

**POMOC UCHODźCOM Z UKRAINY
PRZEZ KATOLICKIE PARAFIE I ZAKONY W POLSCE**

Raport za okres od 24 lutego do 31 marca 2022 r.

Warszawa 2022

Opracowanie raportu
Luiza Organek
ks. **Wojciech Sadłoń SAC**

Instytut Statystyki Kościoła Katolickiego SAC im. Witolda Zdaniewicza jest pierwszym w Polsce samofinansującym się ośrodkiem badań nad religijnością oraz katolicyzmem. Założony w 1972 r.

© Copyright by Instytut Statystyki Kościoła Katolickiego SAC im. Witolda Zdaniewicza

Badanie sfinansowane ze środków Programu Rozwoju Organizacji Obywatelskich

Spis treści

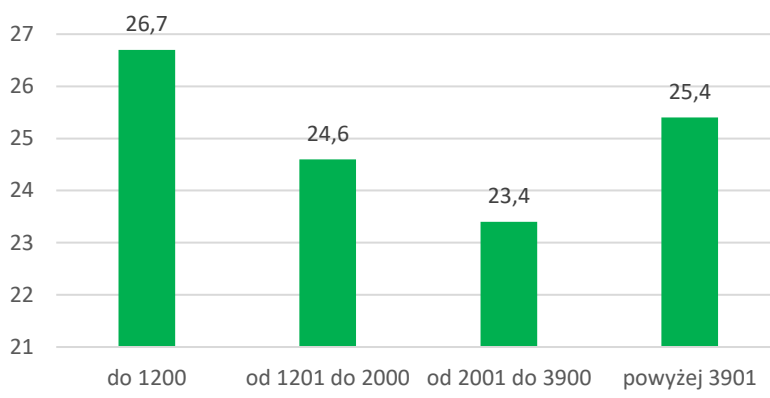
Wprowadzenie.....	4
Metodologia	5
Parafie.....	5
Zakony żeńskie.....	5
Zakony męskie	5
WYNIKI	7
Pomoc udzielona przez parafie katolickie i greckokatolickie	7
Pomoc udzielona przez męskie domy zakonne.....	9
Pomoc udzielona przez zgromadzenia żeńskie	11
Podsumowanie	12

Wprowadzenie

W wyniku wybuchu wojny w Ukrainie, do Polski przybyły wielkie grupy uchodźców. W organizowanie pomocy uchodźcom z Ukrainy zaangażowane były również podmioty Kościoła katolickiego w Polsce. Instytut Statystyki Kościoła Katolickiego SAC im. Witolda Zdaniewicza, we współpracy z Głównym Urzędem Statystycznym, Sekretariatem Konferencji Episkopatu Polski, kuriami diecezji katolickich oraz Sekretariatem Konferencji Wyższych Przełożonych Zakonów Męskich oraz Sekretariatem Konferencji Wyższych Przełożonych Zakonów Żeńskich, przeprowadził badania zakresu i skali udzielanej pomocy. Poniższe opracowanie składa się z trzech części, które przedstawiają wyniki badania, dotyczącego pomocy niesionej przez: (1) parafie katolickie oraz greckokatolickie, (2) żeńskie zgromadzenia zakonne oraz (3) domy zakonne męskie.

Obecnie działa w Polsce **10 448** parafii katolickich. Średnia liczba katolików w parafii wynosi 3,2 tys.

Wyk. 1. Parafie według liczby katolików mieszkających na ich terenie

Liczba męskich domów zakonów wynosi **895**, a liczba żeńskich domów zakonnych: **1 745**.

Metodologia

Badanie dotyczyło pomocy udzielanej uchodźcom z Ukrainy, przebywającym na terytorium Polski (nie badano wsparcia kierowanego na teren Ukrainy), w okresie od 24 lutego do 31 marca 2022 roku.

Parafie

Pomoc humanitarna niesiona przez parafie katolickie oraz greckokatolickie była badana za pomocą elektronicznego formularza, przekazanego do parafii za pośrednictwem Sekretariatu Konferencji Episkopatu Polski oraz kurie diecezjalne poszczególnych diecezji. Elektroniczny formularz został przygotowany na podstawie wzoru przekazanego przez Główny Urząd Statystyczny. Badanie było prowadzone od 23 marca do 2 kwietnia 2022 roku i dotyczyło okresu od 24 lutego do 31 marca. Mimo krótkiego czasu przeznaczanego na realizację badania, wzięło w nim udział 1338 polskich parafii katolickich i greckokatolickich (12,9% wszystkich parafii w Polsce) z 32 diecezji (spośród 45 diecezji i eparchii).

Zakony żeńskie

Badanie pomocy udzielonego uchodźcom z Ukrainy przez zakony żeńskie było prowadzone w ścisłej współpracy z Sekretariatem Konferencji Wyższych Przełożonych Zakonów Żeńskich. Do formularza przygotowanego przez Sekretariat Konferencji dołączono pytania przekazane przez ISKK i rozesłano Siostrom Przełożonym poszczególnych zgromadzeń żeńskich oraz stowarzyszeń życia apostołskiego. Formularze sprawozdawcze spłynęły ze 110 zgromadzeń/prowincji żeńskich (ze 154 wszystkich działających w Polsce). Brakujące 44 tzw. jurysdykcje reprezentują zdecydowanie mniejsze struktury. Oznacza to, że uzyskane wyniki można traktować jako reprezentujące ogół populacji żeńskich jurysdykcji zakonów żeńskich.

Zakony męskie

Zaangażowanie zakonów męskich (w tym również stowarzyszeń życia apostołskiego) w pomoc uchodźcom wojennym z Ukrainy, podobnie jak to na szczeblu parafialnym, było badane poprzez formularz on-line i dotyczyło wsparcia w tym samym okresie. Formularz sprawozdawczy dystrybuowany był przez Sekretariat Konferencji Wyższych Przełożonych Zgromadzeń Męskich. Odpowiedzi spłynęły z 224 domów zakonnych, co stanowi 25% wszystkich domów zakonnych funkcjonujących na terytorium Polski.

Oszacowanie dokładnej skali pomocy, czyli określenie dokładnych wartości nominalnych oraz liczby beneficjentów, okazało się praktycznie niemożliwe. Ze względu na konieczność szybkiego reagowania podczas zaistniałego kryzysu humanitarnego, niesiona w pierwszych tygodniach pomoc była dla badanych często bardzo trudna do oszacowania. Z oczywistych powodów np. podczas zbiórek darów materialnych priorytetem było ich właściwe sortowanie i planowanie dystrybucji, nie zaś nawet szacunkowa wycena. Podobnie inne formy pomocy - takie jak koordynowanie pomocy na dworcach kolejowych, organizowanie pomocy tłumaczy przy granicy czy koordynacja poszukiwania miejsc noclegowych wśród parafian – są bardzo trudne do uchwyceniu w ilościowym badaniu sprawozdawczym.

Ponadto często nie jest możliwe rozdzielenie pomocy i wsparcia płynącego od poszczególnych podmiotów. W przypadku badania parafii, odnotowaliśmy liczne wskazania, że pomoc finansowa i materialna była przekazywana Caritas, jako organizacji, która na wyższym poziomie mogła bardziej świadomie prowadzić dystrybucję darów i dysponować środkami finansowymi. Podobnie zgromadzenia męskie i żeńskie często wskazywały współpracę między sobą, jak również z parafią, licznymi fundacjami, indywidualnymi wolontariuszami oraz jednostkami samorządu terytorialnego. Równoległą trudnością było również rozróżnienie między pomocą płynącą do uchodźców na terytorium Polski, od pomocy kierowanej dla mieszkańców Ukrainy, którzy zostali w kraju. Wielokrotnie na szczeblu lokalnym – parafii czy domu zakonnego – były prowadzone zbiórki bez rozróżnienia dokładnego celu.

Z tego powodu prezentowane w raporcie dane mają charakter szacunkowy.

WYNIKI

Pomoc udzielona przez parafie katolickie i greckokatolickie

Spośród badanych parafii, niespełna wszystkie zadeklarowały prowadzenie działań mających na celu pomoc uchodźcom z Ukrainy przebywającym na terytorium Polski (98,0%).

Tablica 1. Działania parafii mające na celu pomoc uchodźcom z Ukrainy przebywającym na terytorium Polski. [N=1311]

Rodzaj udzielanej pomocy	Procent parafii udzielających pomocy	Średnia wartość pomocy udzielonej przez 1 parafię	Mediana pomocy udzielonej przez 1 parafię
przekazywanie środków finansowych	94,4%	9871 PLN	6500 PLN
przekazywanie darów rzeczowych	73,9%	10213 PLN	5000 PLN
pomoc medyczna lub opieka zdrowotna	9,7%	255 osób	6 osób
zapewnienie miejsc noclegowych	44,6%	27 osób	13 osób
zapewnienie wyżywienia	17,6%	1098 posiłków	345 pos.
opieka nad dziećmi lub wsparcie edukacyjne	24,1%	12 osób	7 osób
usługi opiekuńcze nad osobami starszymi lub niepełnosprawnymi	4,9%	9 osób	3 osób
usługi terapeutyczne lub psychologiczne	3,7%	12 osób	7 osób
integracja zawodowa / zapewnienie miejsc pracy	13,3%	5 osób	3 osób
pomoc prawna	4,9%	72 osób	6 osób
transport	15,6%	52 osób	15 osób
działalność informacyjna lub pomoc w sprawach organizacyjnych	19,5%	91 osób	20 osób
inne działanie	15,3%	nd	nd

Najpopularniejszą formą wsparcia było przekazanie środków finansowych (94,4% badanych parafii), przekazanie darów rzeczowych (73,9%), zapewnienie miejsc noclegowych (44,6%).

Parafie podejmowały szereg innych działań: tworzono grupy wolontariuszy, koordynowano pomoc doraźną, jak i długoterminową (dofinansowanie obiadów w szkołach), budowano parafialne punkty konsultacyjne. Parafie wskazywały również na organizowanie spotkań integracyjnych dla społeczności, jak również charytatywnych imprez sportowych i kulturalnych.

Pomoc udzielona przez męskie domy zakonne

Wśród badanych domów zakonów męskich 96% zadeklarowało zaangażowanie we wsparcie uchodźców z Ukrainy. W większości pomoc była organizowana bezpośrednio przez dom zakonny (68,8%), w blisko połowie przypadków przez parafie, prowadzone przez zgromadzenie (43,7%). W 24,7% pomoc płynęła za pośrednictwem dzieł prowadzonych przy domach zakonnych oraz w 23,7% za pośrednictwem innych podmiotów współpracujących ze zgromadzeniami, głównie takimi jak diecezjalne oddziały Caritas, jednostki samorządu terytorialnego, domy pielgrzyma, rektoraty, seminaria duchowe, duszpasterstwa akademickie¹.

Tablica 2. Działania zgromadzeń męskich mające na celu pomoc uchodźcom z Ukrainy przebywającym na terytorium Polski. [N=215]

Rodzaj udzielanej pomocy	Procent domów zakonnych udzielających pomocy	Średnia wartość pomocy udzielonej przez 1 dom zakonny	Mediana udzielonej pomocy przez 1 dom zakonny
przekazywanie środków finansowych	76,3%	18663 PLN	6857,5 PLN
przekazywanie darów rzeczowych	62,3%	14902 PLN	5000 PLN
pomoc medyczna lub opieka zdrowotna	16,7%	18 osób	7 osób
zapewnienie miejsc noclegowych	64,7%	31 osób	14 osób
zapewnienie wyżywienia	50,2%	1968 posiłków	410 pos.
opieka nad dziećmi lub wsparcie edukacyjne	40,9%	20 osób	8 osób
usługi opiekuńcze nad osobami starszymi lub niepełnosprawnymi	12,6%	8 osób	3 osób
usługi terapeutyczne lub psychologiczne	8,8%	15 osób	5 osób
integracja zawodowa / zapewnienie miejsc pracy	20,5%	5 osób	3 osób
pomoc prawna	8,4%	28 osób	10,5 osób
transport	28,4%	26 osób	11 osób
działalność informacyjna lub pomoc w sprawach organizacyjnych	34,4%	139 osób	20 osób
inne działanie	18,6%	nd	nd

¹ procenty nie sumują się do 100 ze względu na możliwość zadeklarowania wielu źródeł pomocy.

Pomoc zakonników najczęściej skupiała się wokół pomocy finansowej (76,3% badanych domów), zapewnieniu miejsc noclegowych (64,7%) oraz wsparcia materialnego (62,3%), ponad połowa domów organizowała wyżywienie dla uchodźców.

Pomoc udzielona przez zgromadzenia żeńskie

Zgromadzenia żeńskie najczęściej organizowały pomoc związaną z zakwaterowaniem (91,8% zgromadzeń przyjęło uchodźców na czas dłuższy niż 1 tydzień) oraz przekazywaniem darów rzeczowych (90% zgromadzeń). Przynajmniej 80% zgromadzeń żeńskich przekazywało środki finansowe, zapewniało wyżywienie oraz udzielało pomocy organizacyjnej.

Tablica 3. Działania zgromadzeń żeńskich mające na celu pomoc uchodźcom z Ukrainy przebywającym na terytorium Polski. [N=110]

Rodzaj pomocy	Procent zgromadzeń udzielających pomocy	Łączna wartość nominalna
przekazywanie środków finansowych	85,5%	1 729 058 PLN
przekazywanie darów rzeczowych	90,0%	2 473 829 PLN
pomoc medyczna lub opieka zdrowotna	48,2%	1 493 osób
udzielenie noclegów na krótki czas (do 7 dni)	76,4%	6 330 osób
udzielenie noclegów na dłuższy czas (powyżej 7 dni)	91,8%	4 047 osób
zapewnienie wyżywienia	85,5%	378 066 posiłków
opieka nad dziećmi lub wsparcie edukacyjne	77,3%	2 437 osób
opieka nad dziećmi lub wsparcie edukacyjne (ile dzieci przyjęto nieodpłatnie do przedszkoli)	57,3%	1 031 osób
usługi opiekuńcze nad osobami starszymi lub niepełnosprawnymi	49,1%	473 osób
usługi terapeutyczne lub psychologiczne	22,7%	296 osób
pomoc prawna	26,4%	471 osób
transport	65,5%	4 318 osób
działalność informacyjna lub pomoc w sprawach organizacyjnych	80,9%	13 890 osób

inna forma działalności	66,4%	nd
-------------------------	-------	----

Podsumowanie

Kryzys humanitarny, wywołany wojną w Ukrainie stanowi ogromne wyzwanie dla wszystkich podmiotów zaangażowanych w organizację pomocy uchodźcom wojennym. Podmioty Kościoła katolickiego, takie jak parafie, domy zakonów męskich i żeńskich, w sposób znaczący i intensywny włączyły się w organizację i koordynację wsparcia uchodźców, zarówno na szczeblu krajowym, jak i lokalnym. Badanie przeprowadzone przez Instytut Statystyki Kościoła Katolickiego, we współpracy z diecezjami oraz sekretariatami zgromadzeń męskich i żeńskich, wykazały, że wśród badanych podmiotów, prawie każdy z nich, zaangażowany był w pomoc uchodźcom na terytorium Polski.

Mimo nieprecyzyjnego charakteru zebranych danych, można spróbować oszacować łączną wartość udzielonej przez parafie oraz zakony pomocy uchodźcom z Ukrainy przebywającym na terytorium Polski. Mnożąc uzyskane średnie przez łączną liczbę parafii oraz domów zakonnych w Polsce otrzymujemy następujące wyniki:

Skala pomocy udzielonej przez **parafie**:

- Udzielono pomocy finansowej o wartości 103 miliony złotych
- Przekazano dary rzeczowe o wartości 106 milionów złotych
- Zapewniono 282 tys. miejsc noclegowych
- Wydano 11 milionów posiłków
- 125 tys. dzieci udzielono opieki
- Zaopiekowano się 94 tys. osób starszych lub niepełnosprawnych
- 125 tys. osób udzielono pomocy psychologicznej lub terapeutycznej
- 52 tys. osobom udzielono pomocy związanej z poszukiwaniem pracy
- 752 tys. osób udzielono pomocy prawnej
- 543 tys. osób udzielono transportu

Skala pomocy udzielonej przez **zakony żeńskie**:

- Udzielono pomocy finansowej o wartości 1,8 miliona złotych
- Przekazano dary rzeczowe o wartości 2,5 milionów złotych
- Zapewniono 10 tys. miejsc noclegowych
- Wydano niemal 380 tys. posiłków
- 2,4 tys. dzieci udzielono opieki
- Zaopiekowano się 473 osobami starszymi lub niepełnosprawnymi

- Niemal 300 osobom udzielono pomocy psychologicznej lub terapeutycznej
- Prawie 500 osobom udzielono pomocy prawnej
- 4 tys. osób udzielono transportu

Skala pomocy udzielonej przez **męskie domy zakonne**:

- Udzielono pomocy finansowej o wartości 16 miliony złotych
- Przekazano dary rzeczowe o wartości 13 milionów złotych
- Zapewniono 27 tys. miejsc noclegowych
- Wydano 1,8 milionów posiłków
- 18 tys. dzieci udzielono opieki
- Zaopiekowano się 7 tys. osób starszych lub niepełnosprawnych
- 13 tys. osób udzielono pomocy psychologicznej lub terapeutycznej
- 4,5 tys. osobom udzielono pomocy związanej z pracą zawodową
- 25 tys. osób udzielono pomocy prawnej
- 23 tys. osób udzielono transportu